

הלכות דעות פרק ג

פרק ג

גדר הנאות הגוף וכל המעשים לשם שמים

לא לפרוש לצד האחרון

א.

שמא יאמר אדם, "הואיל והתאווה והכבוד וכיוצא בהן דרך רעה הן, ומוציאין את האדם מן העולם - אפרוש מהן ביותר ואתרחק לצד האחרון" עד שלא יאכל בשר, ולא ישתה יין, ולא ישא אשה, ולא ישב בדירה נאה, ולא ילבש מלבוש נאה אלא השק והצמר הקשה, וכיוצא בהן, כגון כומרי אדום.

גם זו דרך רעה היא, ואסור לילך בה:

ב.

המהלך בדרך זו נקרא "חוטא". הרי הוא אומר בנוזר "וכפר עליו מאשר חטא על הנפש" (במדבר ו' י"א), אמרו חכמים, "ומה אם נזיר שלא פרש אלא מן היין צריך כפרה, המונע עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה":

ג.

לפיכך ציוו חכמים שלא ימנע אדם עצמו אלא מדברים שמנעה התורה בלבד, ולא יהיה אוסר עצמו בנדירים ובשבועות על דברים המותרים. כך אמרו חכמים: "לא דייך מה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך דברים

ובכלל הזה אלו שמתענין תמיד אינן בדרך טובה, ואסרו חכמים שיהא אדם מסגף עצמו בתענית.

ועל כל הדברים האלו וכיוצא בהן ציוה שלמה ואמר "אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר למה תשומם" (קהלת ז' ט"ז):

כוונת כל מעשיו לידע את השם

צריך האדם שיכוון כל מעשיו כולם כדי לידע את השם ברוך הוא בלבד, ויהיה שבתו וקומו ודיבורו הכל לעומת זה הדבר.

כיצד?

כשישא ויתן או יעשה מלאכה ליטול שכר - לא יהיה בליבו קיבוץ ממון בלבד, אלא יעשה דברים האלו כדי שימצא דברים שהגוף צריך להן - מאכילה, ושתיה, ושיבת בית, ונשיאת אשה:

וכן כשיאכל וישתה ויבעול - לא ישים על ליבו לעשות דברים הללו כדי ליהנות בלבד, עד שנמצא שאינו אוכל ושותה אלא המתוק לחיך, ויבעול כדי ליהנות, אלא ישים על ליבו שיאכל וישתה כדי להברות גופו ואיבריו בלבד. לפיכך לא יאכל כל שהחיך מתאוה, כמו הכלב והחמור, אלא יאכל דברים המועילים לו, אם מרים אם מתוקים. ולא יאכל דברים הרעים לגוף, אף על פי שהן מתוקים לחיך:

כיצד?

מי שהיה בשרו חם - לא יאכל בשר ולא דבש ולא ישתה יין, כענין שאמר שלמה דרך משל "אכול דבש הרבות לא טוב" וג' (משלי כ"ה:ז), ושותה מי העלשין אף על פי שהוא מר.

שנמצא שהוא אוכל ושותה דרך רפואה בלבד, כדי שיבריא ויעמוד שלם, הואיל ואי אפשר לאדם לחיות אלא באכילה ושתיה:

וכן כשיבעול - לא יבעול אלא כדי להברות גופו, וכדי לקיים את הזרע. לפיכך אינו בועל כל זמן שיתאוה, אלא כל עת שידע שהוא צריך להוציא שכבת זרע, כמו דרך הרפאות, או לקיים את הזרע:

תכלית כוונת לדעת את השם

המנהיג עצמו על פי הרפואה, אם שם על ליבו שיהיה כל גופו ואיבריו שלמים חזקים בלבד, ושיהיו לו בנים עושין מלאכתו ועמלין לצרכו - אין זו דרך טובה.

אלא ישים על ליבו שיהא גופו שלם חזק כדי שתהיה נפשו ישרה לדעת את יי', שאי אפשר שיבין ויסתכל בחכמות והוא חולה או אחד מאיבריו כאב, וישים על ליבו שיהיה לו בן אולי יהיה חכם וגדול בישראל:

נמצא המהלך בדרך זו כל ימיו כולן - עובד את י"י תמיד, אפילו בשעה שנושא ונותן, ואפילו בשעה שבועל, מפני שמחשבתו בכל כדי שימצא צרכיו, עד שיהיה גופו שלם לעבוד את י"י:

ואפילו בשעה שהוא ישן, אם ישן לדעת כדי שתנוח דעתו עליו, וינוח גופו, כדי שלא יחלה, ולא יוכל לעבוד את י"י והוא חולה - נמצאת שינה שלו עבודה למקום ברוך הוא.

ועל ענין זה ציוו חכמים ואמרו, "וכל מעשיך יהיו לשם שמים".
והוא שאמר שלמה בחכמתו "בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך"
(משלי ג'ד):